

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „Koroški Slovenec“, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov: pol. in gospod. društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

54/ **List za politiko, gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev. Stane četrtletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g. Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—.

Šeststoletnica Kočevja.

„Pokopališče nemštva“ imenuje „Kärntner Tagblatt“ od 9. avgusta t. l. Jugoslavijo, ko prinaša izveček članka iz lista „Germania“, v katerem skuša pisec dopovedati, da se vodi tam naravnost uničevalen boj zoper nemštvo.

Koliko more biti na tem resnice, nam kažejo ravno poročila o kočevskih slavnostih. Kočevci so obhajali 1., 2. in 3. avgusta šeststoletnico svoje naselitve v Kočevju. Veliko manjših in velikih slovanskih manjšin je že utonilo med Nemci, mala nemška manjšina v Kočevju sredi med Slovenci pa je ostala in je ravnokar obhajala slavnosti, ki so pokazale, da Slovenci in Jugoslavija ne sovražita Nemcev, ampak se z njimi veselita.

Od vseh strani, celo iz Amerike, so prišli Kočevci v svoj domači kraj, da se radujejo z domačimi pomembne slavnosti. Pridružilo se jim je mnogo Slovencev, tako da je bilo v Kočevju veliko vrvenje. V nedeljo zjutraj so dospeli še odlični gostje, med temi nemški poslanik dr. von Hassel, naš poslanik minister dr. Ploenies, bivši naš finančni minister Kollmann, zastopnik bana dr. Mencinger, zastopnik jugoslovanske vlade minister Shvegel itd. Pri slovesni službi božji, pri kateri je bilo v veliki cerkvi in pred cerkvijo nabito ljudstva, je župnik č. g. Schauer v lepi pridigi dokazoval, kako je lepa in potrebna ljubezen do domovine, do vsega domačega, do domačih krajev, do domačega ljudstva in jezika, in da mora imeti ta ljubezen svojo podlago v katoliški veri. Povdarjal je ljubezen Kočevcev do države in dinastije in ta tudi dinastija priznava to ljubezen s tem, da je kraljev sin, v Sloveniji rojeni princ Andrej, pokrovitelj kočevskih slavnosti. Med slovesno sv. mašo so peli Schubertovo „nemško mašo“ in vmes še eno pesem v kočevskem narečju.

Razmerje med Nemci in Slovenci se je pa najlepše pokazalo pri slavnostnem banketu, osobito pri govorih, ki so se tam govorili. Svirala je vojaška godba dravske divizije. Župnik Eppich je v svojem govoru naglašal, da je razmerje med kočevskimi Nemci in sosednimi Slovenci vedno prijateljsko, da je prebivalstvo obeh narodnosti vedno delilo dobre in slabe čase in da so svoječasna nesoglasja odstranjena. Minister Shvegel kot zastopnik beograjske vlade je govoril srbski in nemški ter poudarjal interes kraljev za Kočevje in zaupanje do njih, katero se kaže najbolj v tem, da je prevzel njegov sin pokroviteljstvo nad slavnostjo in tako dal viden znak zaščite enakosti, svobode in bratstva, ki jo Kočevci uživajo. Razveselil jih je tudi z nado, da se bo v kratkem nadaljevala gradnja železnice iz Kočevja do morja, kar bo Kočevju prineslo novo blagostanje. Naš poslanik dr. Ploenies je v svojem govoru dal izraza radosti nad napredkom Kočevja in kočevskih Nemcev pod Jugoslavijo. Zastopnik banatskih Nemcev dr. Kraft je med svojim govorom posebno pozdravil zastopnika kor. Slovencev, župnika in poslanca Starca, svojega znanca z ženevskih kongresov, na kar je prevzel besedo poslanec Starc, se najprej zahvalil za pozdrave slovenski in nato govoril nemški:

„Spoštovani slavnostni gostje! V imenu koroških Slovencev izrekam zahvalo cenjenemu slavnostnemu odboru, da se je spomnil naše manjšine in da nam je poslal vabilo na ta lepi in vzorno harmonični praznik. Kot Slovenci nas veseli, da ste našli med našim narodom lep in prijeten dom. Današnja slavnost dokazuje, da je možno sožitje dveh popolnoma si različnih plemen, ako sta prešinjeni s krščansko ljubeznijo in medsebojnim spoštovanjem. Vaša zgodovina in zemljepisna ločitev od materin-

skega naroda je razvila v teku stoletij posebno kočevsko pleme, ki se je uveljavilo s posebnim jezikom in tudi s kulturo. Vzlic temu pa ni izgubilo zavesti, da pripada nemškemu narodu. Tega od vas tudi nihče ni zahteval. S tem je dan temelj za sožitje z večinskim narodom in za vdanost do vašega vladarja in države. Ko se bomo vrnili v domovino, se bomo spominjali lepega soglasja, ki smo ga videli tu med večinskim in manjšinskim prebivalstvom. Enako hočemo nadaljevati svoje delo mi, da obveljajo načela, ki so omogočila tudi to slavnost: ljubezen do ožje domovine, pripadnost do materinskega naroda, spoštovanje do večinskega naroda in lojalnost do države. Tako bomo utrli svojo pot do uveljavljanja podobnega razmerja med koroškimi Slovenci in avstrijsko večino. S tem se utegnemo okrepiti medsebojni donošaji med obema narodoma. Prijetna dolžnost mi je, da se ob koncu zahvalim prav toplo za prisrčni pozdrav g. dr. Krafta, zastopnika banatskih Nemcev in nimam boljše želje, dabi mogli, kakor tu v lepem prijateljstvu sediva skupaj Nemeč iz Jugoslavije in Slovenec iz Avstrije, tudi v domovini prijateljsko skupaj sedeti Nemci in Slovenci. Ljubezen do ožje domovine je rodila današnja slavnost, tej ljubezni dvignem svojo čašo in kličem: Ljubezen do domovine naj živi!“

Besede poslanca Starca so bile sprejete z iskrenim odobravanjem. Govorili so še predsednik Lige za Društvo narodov v Jugoslaviji dr. Čorovič in generalni tajnik kongresa evropskih manjšin dr. Ammende in drugi. Vsak gledalec in poslušalec je mogel dobiti le najboljši utis o lepis odnošajih med Nemci in Slovenci. Ta utis se je še utrdil pri popoldanski slavnosti, ki so se pričele s sprevedom. Na čelu je korakala vojaška godba.

Po sprevedu so kočevski Nemci predstavljali v veliki posebej za slavnost postavljeni dvorani „Kočevsko svatbo“ v narodnih nošah, katero je poleg ostalih odličnih gostov počastil s svojim obiskom tudi ban Dravske banovine. Po svatbi se je razvila velika ljudska veselica.

Očividci in nepristranski listi povdarjajo lepi potek slavnosti in sploh lepo razmerje, ki vlada med Slovenci in Nemci v Kočevju. Vidi se to tudi iz udeležbe vlade, ter drugih olajšav, katerih so bili deležni Kočevci; tako je izdalo ministerstvo prometa dovoljenje za polovično vožnjo vsem udeležencem, vojaške oblasti so dale na razpolago za goste posteljino opremo, svojo godbo itd. Mi na Koroškem pa si ne upamo ob naših razmerah niti misliti o tem, če bi obhajali, ki smo pred Nemci prišli na Koroško, kako slovesnost, da bi bila zastopana državna in deželna vlada, da bi svirala vojaška godba itd.

Da si čitatelji še lažje tolmačijo razmerje med Nemci in Slovenci v Kočevju, naj navajamo samo par reči: Napisi v kočevskem mestu, kjer je polovica prebivalstva slovenska, so dvojezični: Nemci imajo nemški napis na prvem, slovenski na drugem mestu, Slovenci pa narobe; in nihče se ne zgraža nad tem. Kakšne sitnosti ima koroški Slovenec, če pripiše samo na drugem mestu „Gostilna“! Gasilska društva naprimer so ostala organizirana po nemškem sistemu, ohranila so nemška povelja in so organizirana v nemško-kočevski Gasilski zvezi. In pri nas, kako je z brambami?! Kočevci so po vojni izgubili samo sedem nemških šol in sicer v pretežno slovenskih krajih ob mejah Kočevja. V vseh drugih šolah, katerih je sedemindvajset, se glasom slavnostne knjige, katero so Kočevci sedaj izdali, poučuje nemški; državni jezik, to je slovenščina, se poučuje kot obvezen predmet. Po vojski se je skušalo od četrtega šolskega leta naprej pouče-

vati slovenski in samo tri ure na teden nemški, a se je l. 1929 opustilo in je spet nemščina učni jezik skozi vsa leta. No in sedaj naj primerja bralec vse to z našimi razmerami! Tam se otrok uči oba jezika: materni in državni, pri nas pa se materni jezik uči samo par mesecev prvega šolskega leta, potem pa nič več, tako, da učenec nazadnje ne obvlada ne maternega in ne državnega jezika. Zato pa se naša mladina boji v življenju vsake knjige ter zaostaja.

Kočevcem želimo iz srca ohranitev in procvit narodnega življenja in gospodarski napredek! Upamo, da tudi pri nas zmaga krščanska ljubezen in prinese mirno, sporazumno življenje na podlagi pravice, enakosti in bratstva v ponos in ugled naše države in v nečast tistih, ki svoje raznarodovanje prikrivajo z napadi na druge!

POLITIČNI PREGLED

Kaj je novega v Avstriji? V septembru se vrši zasedanje Društva narodov v Ženevi; naše državo bo zastopal zvezni kancler dr. Schober, ki se nahaja sedaj na Dunaju. — Gradnja ceste čez Veliki Klek se prične še v avgustu. V to svrhu se je ustanovila posebna akcijska družba, ki ima svoj sedež v Solnogradu. Pogajanja z vlado in z deželami, ki pridejo v poštev, so se uspešno zaključila. Zaposlilo se bo 2000 delavcev in gradnja bo trajala približno tri leta. — Heimwehr je prijavil oblasti svoj nastop na Dunaju za sredo oktobra. Nastopile bodo organizacije Nižje Avstrijske in Dunaja. Računa se, da oblast nastopa ne bo dovolila, da pa se bo kljub temu vršil. — O priliki bivanja dr. Eckenerja, znanega kapitana „Zeppelina“, v Badgasteinu, so zastopniki avstrijskega aerokluba dosegli, da pride „Zeppelin“ v septembru na Dunaj in bo pristal v Aspernu. — Ustavno sodišče je odločilo v zadevi dispensnih zakonov, da sodišče lahko razveljavi zakon, sklenjen na podlagi dispenze prvega zakona. Pri tem sodišče nikakor ni vezano na upravno oblast, kot je bil dosedaj slučaj na Dunaju in na Koroškem, kjer je dovolil dispenzo deželni glavar.

Zastopniki Heimwehra pri zveznem kanclerju. Minuli četrtek so posetili zveznega kanclerja dr. Schoberja zastopniki Heimwehra in se z njim pogovarjali o možnosti sodelovanja Heimwehra z vlado in meščanskimi strankami. Poroča se, da so imeli pogovori zadovoljiv uspeh. Heimwehr ne nastopi pri volitvah kot samostojna stranka, pač pa se bodo meščanske stranke ozirale pri postavitvi kandidatne liste posebej na pristaše Heimwehra. Znani organizator Pabst se je menda izrazil napram svojim pristašem, da mu ni več do vrnitve v Avstrijo, če mu bo dovoljena samo pod gotovimi pogoji.

Pri nas se vendarle uvede monopol na žito in moko. Dunajski listi poročajo, da so vladni krogi v načelu sprejeli misel, da se takoj predlaga uvedba monopola na žito in moko. Poljedelsko ministerstvo izdeluje trenutno tozadevni postavni predlog. Čuje se mnenje, da mora biti postava o monopolu sprejeta v državnem zboru še tekom tega leta. Sklep o uvedbi monopola na žito in moko je v najožji zvezi z dejstvom, da sta Jugoslavija in Rumunija sklenili znano sinajsko pogodbo. Tako bi bil avstrijski monopol obenem dopolnilo in varstvo.

Položaj v Čehoslovaški. Na Čehoslovaškem je okoli 60.000 brezposelnih. Pred vojno se je moralo na tisoče Slovakov izseljevati v Avstrijo in Madžarsko, dočim jih je danes večina doma zaposlena. Precej neugoden je položaj tekstilne industrije, kateri je v prvi vrsti

vzrok špekulacija z volno. V slabšem položaju se nahaja tudi sladkorna industrija, dočim steklarska industrija in pivovarne dosti dobro izhajajo. Sinajska pogodba med Jugoslavijo in Rumunijo je nekoliko vznemirila češke industrijske kroge. Vendar računajo z vstopom Čehoslovaške v agrarni blok, katerega lahko s svojo industrijo izpopolni.

Sinajski sporazum med Jugoslavijo in Rumunijo je dosežen in je vzbudil po vsej Evropi veliko pozornost. Vsi uglednejši evropski listi prinašajo o sporazumu članke. Pogodba pomeni korak naprej k carinski uniji agrarnih držav male antante. Dr. Schönbauer, eden voditeljev Londbunda, je izjavil, da bi bila naravna posledica sporazum teh agrarnih držav sporazum Nemčije, Avstrije in Čehoslovaške, to je držav, ki so v pretežni večini industrijske. Tem trem državam bi bili dani predpogoji za ožje sodelovanje z agrarnim blokom. Druga vest govori o možnosti vstopa Avstrije in Čehoslovaške v agrarni blok, katerega bi izpopolnile kot industrijske države.

Predsednik jugoslovanske vlade, Živković, govori o načelu in programu vlade. Povodom svojega potovanja po državi je posetil predsednik jugoslovanske vlade tudi Cetinje in je o priliki njemu prirejenega banketa govoril programatične besede: Pri delu za bodočnost naše države hočemo pozabiti prošlost ter nato združiti vse sile za kralja in domovino. Velika jugoslovanska misel pomeni popolno enakopravnost in pravičnost za vse. V duhu te ideje je izvedena delitev naše države v devet banovin. Nove upravne meje slone na načelu najširše dekoncentracije oblasti, da se podpre napredek vseh pokrajin. Od izvajanja te ideje ne bo vlada odstopila nikdar. Naše narodno gospodarstvo dobro napreduje in vlada bo posvetila vso svojo moč, da se odpomore krizi.

Češki list o položaju slovanske narodne manjšine v Italiji. „Národní Listy“ opisujejo sedanje razmerje v slovanski Italiji: Vse šole so poitalijančene. Razum treh listov v Trstu in Gorici, katerih uredniki morajo biti člani fašistične stranke, so ukinjeni vsi listi. Slovanska imena se sistematično poitalijančujejo. Italijani zagovarjajo svojo nečloveško postopanje s tem, da ne morejo voditi liberalne politike, ker utegne sosedje, ki so ji sedaj prijatelji, postati njeni neprijatelji.

Med Italijo in sovjetsko Rusijo se je sklenila trgovinska pogodba. Pogodba ima namen, da pospešuje nakup italijanskih industrijskih proizvodov. Pogodba je posebnega pomena zato, ker se z njo pričinja intenzivno gospodarsko sodelovanje med obema državama. Glasom pogodbe se je italijanska vlada obvezala,

PODLISTEK

Rutarjev Jur zopet pripoveduje.

Hej! Prokleta me letos mika, da bi šel kam na somrfriš k našim jezerom ali na naše planine. Pa sem sirotej že dve leti čisto suh kot poper iz Afrike.

Lani sem si znal dobro pomagati, da sem izletel vsaj za par dni zopet na zrak in solnce. In k temu mi je pripomagal Resmanova Hedwig. Zgodbica bo gotovo zanimala naše dečve, zato jim jo hočem zaupati. Morda mi po moji zgodbi pripomogajo letos naše dečve k tako potrebnemu mi somerfrišu.

Resmanova Hedwig je slovela daleč naokoli po svoji lepoti in bogastvu svojega očeta. Za moža bi bila hotela vzeti samo kakega dohtarja iz Celovca, glavarja ali pa prezidenta kake večje republike.

In sem jo stuhal v svoji glavici, da morajo biti vse dečve enake si pod solncem ter na slepo srečo in v misli na svoj somerfriš sem jo ubral k Resmanu.

Nekoliko hladno so me sprejeli. Pa sem začel govoriti o suši in dežju in ker mi niso odgovarjali, sem govoril kar naprej, da njim ni bilo treba. Tudi me ni prav nič motilo, ko je začela Resmanica udrihati po Slovencih v Podlescah in še posebej po novem kaplanu, ki da širi razne panslavistične knjige kakor Zamorčka, Nedeljo, Cvetje itd. „Hedwig!“ sem rekel in djala po dolgem premisleku: „Kar težko mi je pri srcu, da vi, taka krasotica, ne pridete do prave veljave. Lansko leto sem bil na

da prevzame kreditno garancijo za 75% vseh naročil.

Otok Malta je vzbudil v zadnjem času precej prahu. Med maltsko vlado in kat. duhovščino je nastal tako oster spor, da so škofje izdali pastirski list proti vladajočim vladnim osebam. Anglija je razveljavila nato maltsko ustavo in vlado so za enkrat prevzeli tam uradniki. Ko se duhovi umirijo, bo izdana otoku nova ustava.

Položaj v Indiji se poostruje. Medtem, ko je voditelj indijskih nacionalistov Mahatma Gandhi še vedno zaprt, so se začeli njegovi pristaši živahno gibati v strahu, da bi njen zaprti voditelj Gandhi ne popustil od svoje zahteve po popolni neodvisnosti Indije. Nacionaliste podpirajo ruski komunisti. Vlada zapira voditelje indijskega pokreta in je sedaj že peti zaprt. Bojkot evropskega blaga se širi stalno. Predilnice odpuščajo po tisoče delavcev.

Kaj je novega po svetu. Jugoslavija zamenja na rojstni dan prestolonaslednika Petra na svečan način stare zastave jugosl. polkov z novimi jugoslovanskimi. Ob tej priliki se zberejo v Beogradu prvič vsi banski svetniki. Predsednik vlade Živković je potoval po državi in stopil tako v najožji stik z ljudstvom. Zadnje nedeljo so odkrili na Vrhniki spomenik velikemu Cankarju. — Ogrska se nahaja v velikih skrbih vsled sklepa sinajske pogodbe. Predsednik Zveze industrijcev je naglasil, naj se pogodbe nikar ne podcenjuje. Pričakuje se intenzivnejša zunanja politika. — Nemčija je zvišala carinske tarife na uvoz poljskih pridelkov iz Poljske in izjavila, da odklanja vsaka nadaljna pogajanja s Poljsko. Pogajanja med sredinskimi strankami za volitve so se izjavila. Ljudska stranka in novo ustavljena državna stranka gresta v boj ločeno. — Na Španskem nameravajo izdati važne odredbe, ki bodo globoko vplivale na razvoj političnega položaja v državi. V te svrhe se je razgovarjal predsednik vlade s kraljem Alfonzom. — Danska in Holandska sta napovedali bojkot nemškemu blagu zaradi nemških carinskih ovir. Nemčija je ustavila vsak tranzit skozi obe državi. — Rumunija se boji vojne s sovjetsko Rusijo. Položaj v Besarabiji je zelo napet. Prihodnji mesec se sestane kralj Karol z jugosl. kraljem Aleksandrom.

DOMAČE NOVICE

Z dežele. (Tudi nekaj enakopravnosti.) Ravno beremo v listu, kako so naši državni poslanci imeli na Dunaju v državnem zboru slavnostno sejo, kjer so se nato govorile lepe besede koroškim Nemcem in Slovencem in se

Dunaju in videl tam Miss Austria ali po našem največjo krasotico v naši državi. In primojdunaj, vi prav nič ne zaostajate za njo. No in včeraj je bil pri meni neki moj znanec, ki je tudi pri tej glasovalni komisiji za volitev lepotic, in ta mi je pravil, da se bo v kratkem vršila volitev Miss Carinthia ali najlepšega dekleta na Koroškem. In jaz pa bi bil pripravljen, da zastavim ves svoj vpliv, da pridete še vi zraven.“

Tristo vrabcev in vrabelj, kako je učinkoval ta moj lepi govor. Čez nekaj minut sem sedel pri kavi in mesu in se gostil. Hedwig pa je štrikala okoli mene preoblečena, stara Resmanca pa je začela hvaliti Slovence v Podlescah.

Ko sem se poslavljaj, sem ujel ah! tako srčkan nasmeh Hedwigin, Resmanca pa me je spremila do hišnih vrat, me držala za roko in žuborela z jezikom kot potoček: Da sicer njena Hedwig ni taka kot so druge, vendar današnja mladina skoro nima nobenega veselja. In djala je skrivaj naprej: „Gospod Rotter! Kedaj pa je ta volitev koroške lepoticice v Celovcu? Zaupajte mi, ne bo zastonj!“

In sklonil sem se k njenemu ušesčku in zaupal: „Idite z Hedwigo v Celovec prvi ponedeljek v aprilu, to je čez tri tedne! Komisija uraduje na celovškem „Geyerschüttu“. Skrbite, da bo Hedwig lepo opravljena, v svoji moderni oblekčici naj pride in se javi pri komisiji. Jaz bom že stal tam zraven in jo priporočil svojemu znanecu.“

„Herr Rotter,“ je djala Resmanca z od veselja žarečim obrazom, „tu imate nekaj malega za vaš trud in še vam ostanem dolžna.“

je naglašala enakopravnost obeh narodov v deželi. Čudno, in zopet beremo istočasno o dejanjih, ki kažejo enakopravnost v drugi luči. Pred nami leži okrožnica celovškega okrajnega glavarstva z dne 1. VII. 1930, št. 21.122, katera se tiče polletnega podkovnega tečaja v deželnem živinozdravnem in podkovnem učnem zavodu (Hufbeschlagkurs in der Landestierheil- und Hufbeschlagsanstalt) v Gradcu. V okrožnici se navaja, da je omenjeni tečaj, kateri bi se imel ravnokar pričeti, slabo obiskan in da se zato sprejme še več učencev. Toda takoj nato sledi točka enakopravnosti. Marsikdo bi mislil, da je tečaj tudi za Slovence. A druga točka sprejemnih pogojev pa zahteva, da mora biti prosilec nemške narodnosti (deutscher Nationalität). Torej, četudi je kje kak Slovenec, ki je mnenja, da se je svoj čas boril za prostost Koroške in je zanjo dal tudi glasovnico — in naj si je sedaj storil v tem svojem mnenju tako ali tako — se po teh pogojih ne more sprejeti v zavod, ker je pač Slovenec. Treba bi bilo seveda zatajiti samega sebe in svojo mater in se izdati za Nemca, pa gre. Ne vemo, kako taki sprejemni pogoji odgovarjajo lepim besedam v državnem zboru. Saj življenje zopet in zopet pokaže drugače. Ta okrožnica je samo slučajno povod naši tožbi o neenakopravnosti v vsem javnem življenju. Koliko bi imeli povedati o tej čudni „enakopravnosti“ v šolskih zadevah!

Bilčovs. (O naši šoli.) Naše šolsko poslopje se je zidalo nekako pred petdesetimi leti. Imela je šola takrat dva razreda in ker ni bilo dovolj učiteljev na razpolago, je v obeh razredih podučeval en sam učitelj. Po dveh ali treh letih je prišel drugi učitelj in šola je tedaj popolnoma zadostovala našim razmeram. Sicer je bilo tedaj manj učencev kot danes, vendar ni štel noben razred pod 60 učencev, pač pa večkrat celo devetdeset in tudi čez. Učni uspehi so bili zadovoljivi. Leta 1912 se je nato k dvorazrednici prizidal tretji razred. Nič tedaj ni mislil, da se bo število razredov še kdaj povečalo. Prišla so povojna leta in število otrok se je nekoliko pomnožilo. Leta 1928 se je upeljal jesenski pričetek šolskega leta. Združilo se je na ta način mnogo več šolarjev naenkrat skupaj, kajti jeseni so prihajali oni, ki so bili čez poletje oproščeni, in pa še novinci, tako, da je narastlo število učencev na blizu 220. Pri teh razredih bi prišlo povprečno 73 učencev na eden razred. Po današnjih predpisih pa je to število za eden razred previsoko in okrajni šolski svet je zahteval, naj se preskrbi prostor za četrti razred. Ker pa je krajevni šolski svet uvidel, da se ljudstva ne more in ne sme naenkrat tako obremenjevati, se je sklenilo obenem, da se pričene s pripravami za

In stisnila mi je v roko nekaj papirnatega, četudi sem se še dobro branil.

In pogledam na poti domov v svojo pest. Tristo vrabcev in vrabelj, bil je celi pravi milijon. No Jur, sedaj pa na somrfriš!

Med potoma sem posedel še nekoliko pri Muceju in tam naročil Sodawasser. In možakarji so me pritegnili v svoj govor o današnji mizeriji, da je treba danes že pred šilingom djati klobuk raz glavo in mu reči „gospod“. Pa sem pritrjeval in pil svojo sodo.

Pokličem Muceja, da plačam. In ko potegnem iz žepa celi milijon, da bi plačal ceho, sem za mizo videl samo še par dolgih obrazov, ki so me gledali kot nova vrata. Pa sem jim le privoščil nekoliko nevoščljivosti, predvsem še mesarju Cveku in žnidarju Fraku.

Doma pa sem sedaj tuhtal dneve in ure, kako ji napravim s svojim somerfrišom in jo tudi iztuhtal, da se podam v juliju za teden dni na Klopinjko jezero.

In minuli so tedni. Pozabil sem skoro Hedwigo in volitev koroške lepoticice na celovškem „Geyerschüttu“.

Na tržni dan v aprilu se nas je podala cela cila Podleščanov v Celovec; meni je natovorila stara Habnarca canjico z jajci in putrom, naj jih ji nesem v neko trgovino. Bil sem prazen in zato sem ji rad ugodil.

Ko tako kolovratim po Celovcu in gledam vse to vrvenje na desni in levi, se mahoma spomnim zopet Resmance in Hedwige. Prokleta, za danes sem ju ja naročil na „Geyerschütt“ k volitvi lepoticice. Pozabim Habnarco in njeno naročilo in jo podam kar s svojo cajnico mimo bogoslovja na tržni prostor.

V tem življenju tisočletja je nakopičenega zdravja še za vrsto bodočih rodov, neizčrpane sile in moči še za tisočkratno premoč, želje po svobodi za stoletja sužnjosti, iskrenega veselja za potoke solz, odkritosrčnosti in poštenosti za celih dvoje modernih mest. Tako govori pisatelj iz ljudstva: „Kdor je proč od ljudstva, se mu le težko približa. Treba je posebnega ključa, da odpreš ljudstvu srce. Ljudstva ne moreš sovražiti in ne ljubiti, iskati ga moraš, vzeti, se ga bati, ga občudovati. Najbistvenejši življenjski element ti je, v katerem se rodiš, rasteš in umreš. Z ljudstvom občevati je velika umetnost, ki ti mora biti prirojena, katere se le težko priučiš. Ne išči ljudstva nikar s kritičnim očesom, ker ga tako nikdar ne boš našel! Ljudstvo ni nikaka slikarska razstava, kjer se postaviš pred sliko in jo kritikuješ. Ljudstvo je globoko kot morje, je neizmerno življenje. Da ga hočeš spoznati, ga moraš poznati kot župnika in učitelja, očeta in hlapca, gostilničarja in trgovca, rekruta in reveža. Gledati moraš ljudstvo kot otroka, mladeniča, moža in starca. Z njim moraš doživeti krst in ženitovanje, pogreb in požar! Preživeti moraš z njim božič, velikonoč, semenj. Slediti mu moraš v vseh njegovih postavah in oblikah, v vseh njegovih gibih, da ga moreš meriti! Često te bo razočaralo, odbilo, pogosteje presenetilo in navdušilo. Dobil boš pred njim spoštovanje, naklonjen mu postaneš, poln ljubezni bodeš zanj. Rad boš večkrat zrl v to veliko zrcalo, ki ti kaže tebe v čistih in pravih barvah.“

Narod! Kot je lep otrok v svojem mladem življenju, v svojih jasnih očeh, s svojim nedolžnim pogledom, s preprosto besedo in neprisiljeno kretnjo, s svojo neosebno mislijo, tako je ljudstvo v svoji rasti. Ti pa hočeš s svojim delom izklesati izraza, obrazu potez, besedi odločnost, delu usmerjenost; da, to je tvoja naloga! Vršiš jo v zavesti, da vidiš v ljudstvu neskončno morje, ki vrže ob obal, kar je prelahkega, in na svoje dno, kar je pretežkega. Zato otroštva ne razdiraj, marveč glej v oko, v katerem seva celo ti nebo in v njem se ti leskeče odsev že davne sreče.

Scholastika und Salika. Klagenfurter Landhaushof-Legende. V zadnjem času je opažati, da nemški pisatelji kaj radi posegajo s svojimi deli v naš slovenski svet. Med mnogimi drugimi je tako spisal profesor verouka v Celovcu J. Kern legendo „Scholastika und Salika“ in jo stavil v službo praznovanja desetletnice. Dejanje v igri se vrši v času zasedbe Koroške po Francozih. V Napoleona se na njegovem pohodu skozi Koroško zaljubita slovenska Salika iz Bistrice v Rožu in nemška Scholastika iz Celovca. „Salika hat sich, vor der Hochzeit mit einem unbeliebten Manne stehend — sie ist sich selbst ein Rätsel — mit einem fremden Offizier vergessen.“ Za tujim oficirjem pride Salika nato v Celovec, spozna v oficirju Napoleona in obenem tistega moža, katerega ljubi tudi njena nemška prijateljica Scholastika. Salikin oče Otrob jo pride obupan iskat, izve, da je njegovo hčer onečastil Napoleon, in mu zapriseže maščevanje. Salika slutit očetov naklep in ga hoče „aus Liebe zur Kärntner Heimat“ zaupati Scholastiki, ta jo v ljubosumnju odrine in hiti Napoleonu pravit o zaroti. Otrobu se nudi prilika maščevanja, nameri z revolverjem na Napoleona, vmes se vrže Salika in strel gre mimo. V spoštovanju pred koroškimi ženami in koroškimi očeti odpušča Napoleon vsem in odide. Scholastika in Salika in njujina očeta se znajdejo v misli: Herrgott im Himmel! Schenke Kärnten Ruh!“ — Nočemo ocenjevati, želimo samo, da si vsak bralec sedaj primerja našo Zalo s to Saliko. Čudimo se vedno bolj, da naši Nemci svojih sodeželanov kljub sožitju ne poznajo boljše!

Bilčovs. (Igra „Dve materi“.) Naša dekleta so jo igrala dne 3. t. m. na odru našega društva v Velinji vasi. Nočemo hvaliti, kar hvale ne zasluži, a topot pa gre dekletom vsa čast, ker so res lepo igrali in se v vloge vživele kot še nikoli prej. Kdor je sledil igri, gotovo ni mogel zadržati solze v očesu. Dekleta, lahko ste ponosne; uspeh ste dosegle s svojo požrtvovalnostjo pri vajah. Naj vas uspeh navduši še za nadaljne delo! Zahvaljujemo se tudi č. g. župniku za njihov veliki trud pri pripravah. — Na splošno željo občinstva bodete morale, dekleta, igro v kratkem ponoviti.

GOSPODARSKI VESTNIK

O carinski zvezi.

Mnogo je danes govora v javnosti o carinah in s tem v zvezi o carinskih zvezah ali unijah. Naj se sedaj govori o priključitvi ene države k drugi ali o izpopolnitvi političnih dobrih odnošajev dveh ali več držav po izboljšanju gospodarskih vezi, zopet in zopet se sliši beseda o carinski uniji. Zato prinašamo danes kratko razpravo o bistvu in pomenu carinske zveze sploh.

O carinski zvezi govorimo, če si ustvarita dve politično samostojni državi eno samo carinsko ozemlje; nasproti tujim državam imata isto carino, iste carinske postavke, medsebojno pa je promet carine prost ali vsaj olajšan. Taka carinska zveza se bistveno razlikuje od carinske priključitve ene države k drugi; v zadnjem slučaju namreč prevzame ena država ves carinski in davčni sistem druge države. Če pa se sklepa o carinski zvezi, se napravi nova pogodba, ki določa nov carinski in davčni sistem v obeh državah, ki stopata v medsebojno carinsko zvezo.

Carinski zvezi stojijo na poti velike ovire. Kot samostojna juridična oseba lahko vsaka država tudi v slučaju carinske zveze sklepa z inozemstvom trgovinske pogodbe. Toda ta pogajanja so otežkočena po obveznostih, katere ima država do one države, s katero je v carinski zvezi.

Notranjo carinsko organizacijo more upravljati poseben carinski parlament, v katerem so člani obeh držav. Ta parlament odločuje ne samo o carinskih postavah in upravi, marveč rešuje tudi pritožbe, vrši nadzorstvo, vodi obračune.

Če sta dve državi v carinski zvezi, morata imeti izenačen davčni sistem. Predvsem mora biti izenačen način pobiranja trošarine (Verbrauchssteuer). Skoro v vseh evropskih državah se plačuje trošarina za isto blago (tobak, sladkor, sol, pivo, žganje, petrolej), vendar je način obdačenja v različnih državah različen. Avstrija na primer ima način obdačenja tobaka izveden v obliki monopola, to se pravi, da si država izgovori pravico proizvodnje, kupovanja, izdelovanja in prodajanja tobaka. Nemčija obdači uporabo tobaka zopet na drugi način, namreč s pobiranjem davka na tobačne proizvode in na tobačne nasade. Posledica monopola je tudi, da je v Avstriji samo par velikih državnih tobačnih tovarn, dočim šteje Nemčija celo vrsto manjših tobačnih podjetij.

Velike so tudi težave, če imata državi, ki stopata v carinsko zvezo, vsaka svoj denar. Če naj obvelja carinska zveza obeh držav, morata državi skrbeti, da ostane vrednostno razmerje med obema valutama isto in stalno. Da pa se uvede v obeh državah isti denar, pa je vezano z še večjimi težkočami. Denar namreč in njegova vrednost stoji v neposrednem stiku z narodnim gospodarstvom dotične države; v slučaju uvedbe novega denarja, ki naj bi odgovarjal gospodarskim razmeram dveh gospodarsko samostojnih držav, je treba velikega preokreta v narodnem gospodarstvu.

Carinska zveza se politično prav različno izživlja. Avstro-Ogrska, ki sta bili v okvirju monarhije v carinski zvezi, se kljub temu politično nista prav nič zblížali. Posamezne države v Nemčiji so bile pred svojim ujedinjenjem v carinski zvezi, a kljub zvezi so vodile medsebojno vojno; ja, med vojno je zveza naprej obstajala in poslovala.

Današnji čas stoji v znamenju carinskih zvez ali unij. Ravno v zadnjem tednu je bila sklenjena med Jugoslavijo in Rumunijo trgovinska pogodba, ki naj bi bila korak bližje k carinski uniji obeh držav. Obstojajo pa še stari načrti izza predvojne dobe, tako načrt carinske unije med Nemčijo in Švico, Švedsko in Norveško; mlajšega datuma je načrt carinske unije med baltskimi državami. Največji projekt carinske unije pa predstavlja brezdvomno panevropski načrt v svojih končnih ciljih.

Današnji dobi je značilen pojav, da se hočejo narodna gospodarstva v lastnem interesu otresti svojih tesnih okov carinskega in davčnega sistema v svojih državah in uresničiti zasnovo svetovnega gospodarstva. Med te pojave lahko prištevamo tudi misel carinske unije.

Ljubljanski velesejm se vrši od 31. avgusta do 15. septembra. Gozdarska razstava nima samo namena pokazati obiskovalcem v preglednih tabelah, slikah, modelih in produktih gozd in gozdne razmere v Jugoslaviji in še posebej v Dravski banovini, ter racionalno gospodarstvo v gozdu, v pogledu vzgoje, izkoriščanja in zaščite gozdov ter delovanja drugih važnih panog, ki so v zvezi z gozdarstvom; nudila bo tudi pouk in spoznanje velike važnosti in potrebe gozda za posameznika in za državo. Vzporedno z gozdarsko razstavo se vrši razstava pohišstva ter strojev in orodja za obdelovanje lesa. Lovska razstava pokaže pomen lovstva za narodno gospodarstvo, vso našo divjad, gojitev koristne divjačine, varstvo lova. Tej bo priključena tudi razstava lovskih psov. Z ozirom na to, da se vrši v istih dneh 7. mednarodni misijonski kongres, bo prirejena v posebnem oddelku misijonska etnološka razstava, ki bo pokazala kulturo tujih dežel in narodov in ponazorila pomen misijonskega dela. V okvirju ljubljanskega velesejma se priredi tudi higijenska razstava „Človek, mati, dete“. Končno je v posebnem oddelku razstava industrijskih in obrtnih izdelkov v obče. Sejmske legitimacije se dobijo v upravnistvu našega lista in na jugoslovanskem konzulatu v Celovcu.

Celovski trg preteklega tedna: Pšenica 100 kg 32 S, rž 23, ječmen 27, oves 22, ajda 26, turščica 22, krompir 30, sladko seno 14, kislota 8—10, slama 8—10; zelje kg 80, sirovo maslo 5—6, svinjska mast 3, smetana sladka liter 4, kislota 2,40, mleko 0,42—0,46, jajca komad 0,14 do 0,16, piščeta 3—5.

Dunajska borza dne 8. avgusta: za 100 dolarjev 703,30 S, 100 mark 168,40, 100 lir 37,20, 100 dinarjev 12,58, 100 švicarskih frankov 137,28.

Listnica uredništva.

Vinko V. Gaberc. Kot vidite, smo uvaževali Vaš nasvet. Zato se nadajamo, da ugodite Vi naši prošnji.

124

Sprejme se učenka k šivilji.

Pogoji
po dogovoru.
Naslov v upravi lista.

DUNAJSKI VELESEJM

od 7.-13. septembra 1930 (Rotunda do 14. sept.)

Posebne razstave: Razstava kožuhov, črevljev in usnja, pohišstva, reklamna, razstava „Krščanska umetnost“

Mednarodna radio-razstava: Razstava železne in patenirane oprave, pisarniška, prehrane in nasladi, stavbarstva in gradnje cest, tehničnih novosti in iznajdb

Poljedelski in gozdarski vzorčni velesejm: Razstava rož, avstrijskih žitnih semen izbranih, ječmena, mlekarstva, kmetijskih preizkuševalnih zavodov, poljedelskih strojev in orodja, drobnice.

Poizkuševanje avstrijskega vina. 123
3. avstrijska živalska razstava (od 10. do 12. septembra)

Znatno znižana vožnja!

Legitimacije à 5 G. se dobijo pri trgovskih in kmetijskih zbornicah, pri kmetijskih in obrtnih organizacijah, pri podružnicah avstrijskega prometnega biroja, nadalje pri naslovih, objavljenih po lepakih in pri Wiener Messe-A. G., Wien, VII., Messeplatz 1, kakor tudi pri časnihih zastopstvih v Celovcu: Zbornica za trgovino, obrt in industrijo, zbornica za delavce in nastavljenca. Kolodvorska 38.

Österr. Verkehrsbiro, Ges. m. b. H., Burggasse 8

Inserirajte v Koroškem Slovencu!